

УДК 811.111'255.4:305]:821.111(71)-313.2Етвуд.09

DOI: 10.26565/2227-8877-2021-93-07

Гендерні стереотипи як прояв культури в оригіналі та перекладі (на матеріалі роману-антиутопії М. Етвуд «Заповіти»)

Ташченко Г. В.

кандидат філол. наук, доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

e-mail: annatashenko@gmail.com; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9008-4935>;

GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=uc3hgc0AAAAJ&hl=ru&citsig=AMstHGQtIY88j1XeKPoWv3L-u1tO6PRSfg>; RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Anna_Tashchenko

(Харків)

Статтю присвячено проблемі гендерних стереотипів, чия присутність у художньому тексті становить потужний чинник перекладацької діяльності і водночас дає можливість глибше пізнати іншу культуру, а, можливо, і свою власну. На етапі інтерпретації художнього твору перекладач повинен детально проаналізувати кожен художній образ, оскільки саме в діях персонажів, їх характері, їх мовленні знаходять вираження гендерні стереотипи суспільства, до якого вони належать. Матеріалом для дослідження слугував роман-антиутопія М. Етвуд «Заповіти». Безпосередньому вивченню підлягав образ однієї з трьох героїнь – Агнес. В образі дівчини втілюється викривлене сприйняття світу жінкою, що насаджувалося Гілеадом. Жіноче тіло вона вважає пасткою, джерелом небезпеки, відносини між чоловіком та жінкою не викликають нічого, окрім жаху та відразі. Їй заборонено вчитися читати, писати, навіть відчувати поза тим, що вважається суспільно прийнятним. Образ Агнес побудовано на основі численних художніх засобів, що досить успішно відтворюються перекладачкою. Водночас, вимальовуючи антиутопічну реальність, що має на меті застерегти від посилення гендерної дискримінації, авторка вдається до неформальних, навіть подекуди вульгарних мовних засобів, що покликані підкреслити спотвореність уявлень Агнес про власну жіночність та шлюб. Проте в українській культурі, де про гендерні проблеми не прийнято говорити настільки відкрито, де все ще панують стереотипи про те, що мова жінки не може бути грубою чи непристойною, перекладачка відчуває потребу евфемізувати такі елементи, замінюючи їх на більш стилістично нейтральні, а подекуди повністю вилучаючи. Так, ступінь усвідомленості гендерних питань, стереотипні уявлення про прийнятне та неприйнятне у мовленні та поведінці жінки визначають, яким перед цільовим читачем постане твір, створений задля привернення уваги до гендерної проблематики.

Ключові слова: антиутопія, вихідний текст, гендерний стереотип, культура, художній засіб, художній текст, цільовий текст.

Tashchenko G. Gender Stereotypes as a Manifestation of Culture in the Original and Translation (Based on the Dystopian Novel "The Testaments" by M. Atwood). The article focuses on the issue of gender stereotypes whose presence in a literary text constitutes a powerful factor in the translator's activity and enables the target reader to learn more about the source culture as well as about their own. While analyzing the original, the translator must look into each literary image as the characters' personality traits, their actions and their speech reveal the gender stereotypes of the society they belong to. The research was based on a dystopian novel by M. Atwood, "The Testaments". The study was targeted at the image of one of the protagonists on whose behalf the story is being told – Agnes. The girl becomes a vivid embodiment of the distorted worldview imposed by Gilead. In Gilead, women are prohibited to have any feelings except for those that are regarded socially acceptable. She considers a woman's body a trap, a source of danger, while relationships between a man and a woman provoke nothing but fear and disgust. The image of Agnes is constructed on the basis of a wide range of artistic devices rather masterfully recreated by the translator. However, depicting the dystopian reality which is aimed at warning against expansion of gender discrimination, the author recurs to informal, sometimes even vulgar language means aimed at underlining misrepresentation of the way Agnes perceived her own femininity and marriage. Nevertheless, in the Ukrainian culture where it is not so natural to openly speak about gender-related

problems, where a woman's speech cannot be rude or inappropriate, the translator, a woman herself, feels the need to euphemize such elements replacing them with more stylistically neutral ones or even completely omitting them. Thus, the degree of gender awareness, stereotypical views of what is acceptable or unacceptable in a woman's speech determines perception of a literary text intended to draw increased attention to gender problems within a different cultural environment.

Key words: artistic linguistic means, culture, dystopia, gender stereotype, literary text, source text, target text.

1. ВСТУП

Художній переклад є одним із найпотужніших засобів взаємодії культур з точки зору пізнання відмінностей у їх картині світу з притаманними їй цінностями, настановами, стереотипами тощо. Кожен твір художньої літератури позначається індивідуальністю автора, проте значний вплив на процес його творення чинить історична епоха та культура, до якої належить автор. Художній текст становить унікальну єдність авторського задуму, його неповторного стилю та культури, що обумовлює ідейну спрямованість твору, яка значною мірою реалізується в персонажах, що стають рушійною силою сюжету.

Одне з найголовніших завдань перекладача полягає в автентичному відтворенні усієї сукупності художніх образів, представлених письменником. «Смислові відносини в художньому тексті центруються довкола персонажа. Саме персонаж ... відображає парадигму диференційних ознак тексту, функціонує як основна ланка у розвитку сюжету, таким чином персонаж розкривається як певний характер, тип людини як представника того чи іншого лінгвосоціуму» [7, с. 78]. У цьому сенсі переклад виступає інструментом обміну культурними цінностями, передачі ідей та форм естетики [16], що обумовлює надзвичайну актуальність дослідження відмінностей у світогляді різних культур на основі способів відображення у перекладі художніх образів, які втілюють у собі специфіку вихідного культурного простору.

Об'єкт дослідження представлений засобами репрезентації гендерних стереотипів у складі жіночого образу в його соціальній обумовленості. Предметом вивчення є способи цілісного відтворення художнього образу жінки у перекладі у сукупності його особистісних та соціально детермінованих характеристик.

Мета дослідження полягала у встановленні кореляції між ступенем усвідомлення гендерних проблем у суспільстві та засобами відтворення жіночого образу в англо-українському художньому перекладі. Для досягнення поставленої мети було вирішено наступні завдання:

- 1) окреслити поняття гендерного стереотипу та його ролі у культурі та художньому тексті;
- 2) розглянути засоби репрезентації гендерних стереотипів на основі образу однієї з головних героїнь роману-антиутопії «Заповіти» за авторством М. Етвуд;
- 3) визначити способи відтворення складових художнього образу, позначених впливом гендерних

стереотипів, з урахуванням їх відмінностей в англomовному та українськомовному культурному просторі.

У якості матеріалу було обрано роман-антиутопію «Заповіти» за авторством М. Етвуд та його переклад українською мовою.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Повна тотожність між двома різними культурними системами не є можливою, а відтак на особливу увагу заслуговує те, як мова, з одного боку, розповідає про цінності своїх носіїв, а з іншого – закріплює їх у свідомості читачів текстів відповідної культури. На сьогодні досить багато уваги приділяється проблематиці гендерних стереотипів у дитячій літературі, у тому числі у перекладацькому ракурсі [11; 13–15; 17]. Водночас художня література є суттєвим фактором змін у гендерній картині світу особистості протягом усього життя людини, що значною мірою обумовлюється глобалізаційними процесами та взаємодією культур. У свою чергу, саме персонажі художніх творів є виразниками того, що вважається важливим, очікуваним, прийнятним для певного соціокультурного простору.

Особистість кожної людини завжди тією чи іншою мірою обумовлюється впливом соціуму, до якого вона входить. Процес соціалізації пов'язаний з формуванням гендерної ідентичності – переживанням своєї відповідності гендерним ролям, тобто сукупності суспільних норм та стереотипів поведінки, характерних для представників певної статі або таким, що приписуються їм суспільно-історичною або соціокультурною ситуацією [8, с. 18]. Зі зростанням уваги до проблем гендеру до наукового обігу навіть було введено поняття гендерної соціалізації, що визначається як «процес засвоєння норм, правил поведінки, соціальних настанов відповідно до культурних уявлень про роль, положення та призначення чоловіка та жінки у суспільстві» [5]. Гендер вважається одним із «параметрів, за допомогою яких конструюється соціальна ідентичність мовця. Зазвичай він взаємодіє з іншими параметрами – статусом, віком, соціальною групою тощо» [3].

Гендер є «наскрізним компонентом художнього тексту, що відстежується в елементах мікроструктури та утворює макроструктуру – гендерну парадигму художнього тексту, що представлена комплексом гендерно маркованих смислів, включаючи гендерні конотації, асоціативний потенціал, гендерну символіку» [9], унаслідок чого перекладач повинен враховувати гендерну специфіку оригіналу, звертаючи увагу на відмінності в гендерних стереотипах, притаманних вихідній та цільовій культурах відповідно.

Незважаючи на те, що гендер є скоріше соціально-психологічною категорією, аналіз художнього твору на стилістичному рівні дає можливість зрозуміти, яку роль гендер відіграє в тій чи іншій культурі, які поведінкові норми встановлюються для чоловіків та жінок, як змінюються уявлення про гендерні норми, як маскуліність та фемініність осмислюються в різних культурах тощо [4]. Також художня література надає плідне підґрунтя для вивчення того, як мова уможлиблює маніпулювання гендерними стереотипами. Загалом, якщо перекладач не враховує гендерну складову тексту, не зважає на уявлення про традиційні жіночі та чоловічі якості, що знаходять у ньому прояв, це призводить до втрати цілісності художнього образу, оскільки нівелюється одна з важливих його складових. У художньому творі гендерні особливості входять до семантичної структури образу персонажа та впливають на сприйняття як окремого героя, так і всього твору [1].

З цієї точки зору особливу зацікавленість викликає специфіка сприйняття тексту перекладачем. З одного боку, він виступає як ще один його читач, який отримує доступ до задуму автора виключно крізь текст, а отже, можливо, інтерпретуватиме його дещо по-своєму. З іншого, перекладач усвідомлює, що саме від нього, від його майстерності залежить, яким відповідний твір побачить цільова аудиторія. Надзвичайно важливу роль при перекладі художньої літератури відіграє стилістична складова, відтворення засобів образності, застосованих автором. Проте мовне оформлення в будь-якому разі підпорядковується загальній проблематиці твору незалежно від того, чи описує автор реальну дійсність, чи вибудовує фантастичний світ, а персонаж перетворюється на ту саму призму, крізь яку читач сприймає художню дійсність. Втілюючи певні соціально-психологічні характеристики, кожен герой, якого автор вводить до світу свого твору, є, з одного боку, виразником ідей письменника, а з іншого, продуктом певного соціокультурного простору, представленого у творі. Відповідно всі його дії, слова та почуття співвідносяться з очікуваннями, що усталилися в описуваному соціумі. Іншими словами, особистість героя оцінюється з позиції відповідності / невідповідності певним стереотипам, зокрема і гендерного характеру.

Гендерні стереотипи – це історично обумовлені мінімізовані, типізовані уявлення, що склалися в колективній свідомості певного лінгвокультурного соціуму, про атрибути, що є властивими / невластивими індивіду, якого соціум кваліфікує як чоловіка або жінку [6, с. 47]. Стереотипи у їх регулятивній функції уподібнюються до «норми», яку повинні наслідувати члени певної соціальної категорії [там само, с. 40]. Тобто, вони функціонують як орієнтири очікувань стосовно того, якими мають бути жінка і чоловік, таким чином регулюючи гендерну пове-

дінку та встановлюючи соціальні ролі, які належить виконувати представнику відповідного гендеру. Поняття гендерного стереотипу тісно взаємодіє з гендерною ідентичністю особистості, оскільки бере безпосередню участь у її формуванні. Відповідно до теорії Г. Хофстеда, відмінності у гендерних ролях залежать від гендерної диференціації або ступеню фемініності або маскуліності тієї чи іншої культури [12].

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На рівні художнього твору гендерні відносини можуть відбивати цінності культури, для представників якої його було створено, або ж соціуму, сформованого уявою автора. Проте навіть змальовуючи світи, що ніколи не існували, письменник прагне порушити проблеми, що постають перед сучасним для нього суспільством, що ми можемо засвідчити на прикладі роману М. Етвуд «Заповіді». Авторка запрошує читача до світу антиутопії, що став квінтенсенцією найгірших проявів гендерної дискримінації сьогодення. У Гілеаді, теократичному суспільстві, де панує тотальна гендерна дискримінація, усі жінки розподілені на класи, і їх життя повністю підпорядковується біологічному призначенню, яке вони, начебто, повинні виконувати, як того вимагає Біблія. Розповідь ведеться від імені трьох жінок, одна з яких Агнес. Вона народилася в Гілеаді, не бачивши іншого світу, знаючи лише те, чого її навчали.

Враховуючи специфіку роману, що становить складне поєднання фантазії та реальності, перекладач на етапі інтерпретації твору повинен ретельно проаналізувати особливості соціуму, який змальовує авторка, з точки зору стереотипних уявлень про «зразкового» чоловіка та «зразкову» жінку, очікуваних моделей їх поведінки, того, що є дозволеним, а що ні. Відтворення образу Агнес у перекладі, її думок, страхів, прагнень вимагає від перекладача розуміння того, як культура Гілеаду вплинула на її становлення як особистості, на набуття нею гендерної ідентичності у межах, мислити поза якими дівчина просто не мала змоги.

Агнес зобов'язана вийти заміж за Командора у надзвичайно юному віці та народити дитину для свого чоловіка. Якщо ж не зможе, до її родини прикріплять Служницю, чиє призначення полягає в тому, щоб виношувати дітей Командорів, якщо цього не може зробити Дружина. Дружини, у свою чергу, виконують суто орнаментальну роль, невидимі для оточуючих, позбавлені права приймати будь-які рішення стосовно свого життя або навіть декорування будинку. Агнес не вміє ані читати, ані писати, оскільки жінці в Гілеаді це заборонено. Відносини між чоловіком та жінкою видаються їй брудними, а отже думка про шлюб не викликає нічого, окрім відрази. Своє тіло, саму себе як жінку Агнес вважає джерелом небезпеки, її опис власної жіночності межує з непристойністю.

The adult female body was one big booby trap as far as I could tell... There were so many things that could be done to it or go wrong with it, this adult female body... [10].

Наскільки я розуміла, доросле жіноче тіло було суцільною пасткою... Стільки всього можна було з ним зробити, із цим дорослим жіночим тілом, стільки всього могло піти не так [2, с. 71].

В оригіналі жіноче тіло порівнюється з пасткою – прийом, який перекладачка повністю зберігає в цільовому тексті, проте вона також приймає рішення вилучити означення *booby*, що в англійській мові позначає жіночі груди. Англійська одиниця належить до неформального, навіть вульгарного шару лексики. Імовірно, дії перекладачки обумовлені тим, що в українській культурі гендерним питанням не приділяється достатньої уваги, а прояви грубощів у мовленні, особливо у мовленні жінок, прийнято евфемізувати. Прийом повтору («Стільки всього»), до якого вдається перекладачка, відсутній у вихідному тексті, де *There were so many things* вживається виключно на початку речення, проте він посилює ефект пасивності, підкреслюючи, що героїня не могла обирати навіть того, що відбувається з її тілом. Цій меті слугують граматичні конструкції, яким притаманне пасивне значення: *could be done to it or go wrong with it* – «можна було з ним зробити..., могло піти не так».

Глибше пізнаючи Агнес, її викривлене бачення ролі жінки у суспільстві, перекладачка ближче знайомиться з культурою, що створив Гілеад. Тут заборонено мислити, заборонено навіть відчувати. У свідомості Агнес кохання дорівнює злочину.

But the goal in every instance was the same: girls of all kinds – those from good families as well as the less favoured – were to be married early, before any chance encounter with an unsuitable man might occur that would lead to what used to be called falling in love or, worse, to loss of virginity [10].

Та мета в кожному випадку була одна: усі дівчата – і з добрих родин, і ті, кому менше пощастило, – мусили виходити заміж рано, поки не виникла ймовірність зустрічі з неподходячим чоловіком і не призвела до того, що раніше звалось закоханістю, або ж – іще гірше – до втрати незайманості [2, с. 133].

Наведений приклад яскраво ілюструє, наскільки небезпечним для Гілеаду є кохання – воно робить людину сильнішою, змушує боротися, а цього допустити не можна. Тож любов тут поза законом, а втрата цнотливості вважається найбільшим гріхом, оскільки тіло жінки – це ресурс, а отже є власністю республіки. Перекладачка успішно відтворює оригінальне повідомлення, підкреслюючи, що для жінки, що зросла в Гілеаді, кохання перетворилося на слово, що не несло жодного сенсу: *what used to be called falling in love* – «що раніше звалось закоханістю». Гілеад докладав усіх зусиль, щоб саме таким жінки вважали Божий задум, а дізнатися, про що саме

йшлося в Біблії, Агнес не мала можливості, оскільки просто не вміла читати.

Проте коли Агнес стає однією з претенденток на звання Тітки, втікаючи від ненависного для неї шлюбу, вона починає навчатися. Тепер дівчина відкриває для себе релігійні тексти, окрім того, вона дізнається про немислимі злочини, скоєні верхівкою Гілеаду. Агнес здається, що весь її світ руйнується.

...I feared I might lose my faith.

If you've never had a faith, you will not understand what that means. You feel as if your best friend is dying; that everything that defined you is being burned away; that you'll be left all alone. You feel exiled, as if you are lost in a dark wood [10].

Але дізнавшись про те, що змінив Гілеад, що додав, а що вилучив, я боялася, що втрачу віру.

Якщо ви ніколи не вірили, то не зрозумієте, про що мені йшлося. Почуваєшся так, наче помирає твій найкращий друг; наче все, що тебе визначало, палає; наче залишаєшся зовсім сама. Почуваєшся вигнанкою, загубленою в темному лісі [2, с. 289].

Авторка передає почуття героїні через низку порівнянь, що повністю відтворюються в перекладі: *as if your best friend is dying* – «наче помирає твій найкращий друг»; *everything that defined you is being burned away* – «наче все, що тебе визначало, палає»; *that you'll be left all alone* – «наче залишаєшся зовсім сама». У такий спосіб як вихідний, так і цільовий текст підкреслюють глибину розпачу дівчини, яка більше не знає, у що вірити, почуваючись вигнанкою (в оригіналі – *feel exiled*).

Врешті-решт, саме Агнес стала однією з посланниць, що передали до Канади документи, які дозволили назавжди поховати Гілеад. Проте навіть після втечі, побачивши зовсім інший світ, зустрівшись з матір'ю і сестрою, з якими її розлучили в далекому дитинстві, Агнес бачить у Гілеаді не тільки лихе.

I agree with you that Gilead ought to fade away – there is too much of wrong in it, too much that is false, and too much that is surely contrary to what God intended – but you must permit me some space to mourn the good that will be lost [10].

Я згодна з вами: Гілеад мусить зникнути – надто багато в ньому несправедливості, надто багато фальші, надто багато того, що суперечить Божим намірам, – але дозвольте мені оплакати те добре, що буде втрачене разом з ним [2, с. 10].

В оригінальному повідомленні авторка послуговується розповсюдженим у творі прийомом повтору, який відтворює і перекладачка. Так, *too much that* відтворюється як «надто багато того», що створює притаманний вихідному тексту ефект градації. Водночас привертає увагу спосіб передачі метафори *Gilead ought to fade away*. У перекладі образність оригіналу нівелюється, оскільки читач цільового тексту бачить цілком стилістично нейтральний варіант відтворення: «Гілеад мусить зникнути».

Втрачений компонент значення є релевантним не тільки з точки зору загального художнього рівня повідомлення – у перекладі слова Агнес звучать більш категорично, аніж її оригінальна репліка, оскільки лексема *fade away* означає поступово втрачати силу, згасати, що підкреслює суперечливість почуттів Агнес.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відтак, детальне вивчення образу Агнес перекладачем є необхідним для цілісного відтворення не тільки її власної особистості, а й реалій суспільства, чий очікування стали визначальними в процесі соціалізації дівчини, яка не позбулася впливу ідеалів республіки, навіть звільнившись від її тиранії. Формування її гендерної ідентичності нерозривно пов'язане зі стереотипами, що функціонували, а радше насаджувалися Гілеадом. Враховуючи специфіку жанру оригінального твору, вплив суспільних очікувань на моделі поведінки, яким повинні відповідати жінки та чоловіки, постає перед читачем в абсолютизованому, перебільшеному вигляді. Проте роман М. Етвуд є живим втіленням того, на що може

перетворитися сучасна культура, якщо не уникнути поглиблення існуючих проблем гендерної дискримінації. Українська культура характеризується нижчим рівнем усвідомлення гендерних питань, що певною мірою впливає на засоби відтворення образу Агнес. З одного боку, у цільовому тексті досить успішно передається стилістика оригіналу та риторичні фігури, що спрямовані на увиразнення думки автора. З іншого, більш вільні мовні одиниці, пов'язані з жіночим тілом та жіночністю в цілому, які у деяких випадках межують з вульгарністю, у перекладі подекуди нівелюються. Іноді перекладачка, що також є жінкою, робить вибір на користь менш стилістично маркованого еквівалента або навіть цілковитого вилючення таких елементів, що потенційно відбиває відмінності між двома культурами, в одній з яких гендерна проблематика активно обговорюється, тоді як в іншій відкрите порушення гендерних питань є менш розповсюдженим явищем. П е р с п е к т и в а подальших досліджень полягає у вивченні впливу гендерної картини світу на засоби відтворення художніх образів у перекладі на ширшому емпіричному матеріалі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисова, И. В. (2011). *Особенности передачи гендерного аспекта в переводе художественного произведения*. (Автореф. канд. филол. наук). Челябинский государственный педагогический университет, Челябинск.
2. Етвуд, М. (2020). *Заповіти*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
3. Кирилина, А. В., & Томская, М. В. *Лингвистические гендерные исследования*. Извлечено из http://ecsocman.hse.ru/data/2010/02/25/1208583128/OZ_2005_2_Kirilina_Tomskaya.pdf.
4. Кирилина, А. В. (2000). *Гендерные аспекты языка и коммуникации*. (Дисс. докт. филол. наук). Московский государственный педагогический университет, Москва.
5. Коротаяева, А. И., & Романова, Т. В. *Социальное конструирование понятия гендер*. Извлечено из https://www.sgu.ru/sites/default/files/textdocsfiles/2015/03/10/korotaeva_a.i_romanova_t.v.pdf.
6. Мартинюк, А. П. (2004). *Конструювання гендеру в англомовному дискурсі*. Харків: Константа.
7. Павлишак, Т. А. (2014). Художественное произведение как репрезентант культуры. *Вестник ТвГУ. Серия Филология*, 2, 75–81.
8. Сінькевич, О. Б. (2014). Гендер в ідентифікаційних практиках масової культури. *Грані*, 11, 16–22. Відновлено з <https://core.ac.uk/download/pdf/268618127.pdf>
9. Трифонова, О. Г. (2014). *Гендерный аспект прагматики перевода художественного произведения*. Извлечено из <https://www.alba-translating.ru/ru/ru/articles/literature/trifonova2013.html>.
10. Atwood, M. *The Testaments*. Retrieved from https://royallib.com/book/Atwood_Margaret/the_testaments.html
11. Brugges, C., Cromer, I., & Cromer, S. (2002). Male and female characters in illustrated children's books or how children's literature contributes to the construction of gender. *Population*, 57(2), 237–267. Retrieved from https://www.cairn-int.info/article-E_POPU_202_0261--male-and-female-characters-in-illustrate.htm?contenu=auteurs
12. Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Beverly Hills / London: Sage.
13. Mallan, K. (2009). *Gender dilemmas in children's fiction*. Basingstoke and New-York: Palgrave Macmillan.
14. Nebbia, C. C. (2016). *Gender stereotypes in children's literature*. Retrieved from <https://scholarworks.uni.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1672&context=grp>
15. Paul, L. (2005). Feminism Revisited. In P. Hunt (Ed.), *Understanding children's literature: Key essays from the second edition of "The International Companion Encyclopaedia of Children's Literature"* (pp. 114–127). London / New York: Routledge.
16. Sherry, S. (1996). *Gender in translation. Cultural identity and the politics of transmission*. London / New-York: Routledge.
17. Woodhull, R., & Swanson, M. (2016). Look who's talking now: Representation of female characters in children's chapter books. *Senior Projects Spring*. Retrieved from: https://digitalcommons.bard.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1054&context=seproj_s2016

REFERENCES

1. Atwood, M. (2020). *Zapovity [The Testaments]*. Harkiv: Knizhkovij Klub «Klub Simejnogo Dozvillja» Publ. (in Ukrainian)
2. Atwood, M. *The Testaments*. Retrieved from https://royallib.com/book/Atwood_Margaret/the_testaments.html

3. Brugeilles, C., Cromer, I., & Cromer, S. (2002). Male and female characters in illustrated children's books or how children's literature contributes to the construction of gender. *Population*, 57(2), 237–267. Retrieved from https://www.cairn-int.info/article-E_POPU_202_0261--male-and-female-characters-in-illustrate.htm?contenu=auteurs
4. Denisova, I. V. (2011). *Osobennosti peredachi gendernogo aspekta v perevode hudozhestvennogo proizvedenija* (Avtoreferat kandydatskoi dysertatsii) [Specifics of Rendering the Gender Aspect in the Translation of a Literary Text] (Philology PhD thesis synopsis)]. Chelyabinskii Gosudarstvennyi Pedagogicheskii Universitet, Chelyabinsk. (in Russian)
5. Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Beverly Hills / London: Sage.
6. Kirilina, A. V. (2000). *Gendernye aspekty jazyka i kommunikacii* (Dys. doct. filol. nauk) [Gender Aspects of Language and Communication (Philology Doct. Thesis)]. Moskovskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Moscow. (in Russian)
7. Kirilina, A. V., & Tomskaya, M. V. *Lingvisticheskie gendernye issledovanija* [Linguistic Gender Studies]. Retrieved from http://ecsocman.hse.ru/data/2010/02/25/1208583128/OZ_2005_2_Kirilina_Tomskaya.pdf (In Russian)
8. Korotayeva, A. I., & Romanova, T. V. *Social'noe konstruirovanie ponjatija gender* [Social Construction of Gender]. Retrieved from https://www.sgu.ru/sites/default/files/textdocsfiles/2015/03/10/korotaeva_a.i_romanova_t.v.pdf (in Russian)
9. Mallan, K. (2009). *Gender dilemmas in children's fiction*. Basingstoke and New-York: Palgrave Macmillan.
10. Martyniuk, A. P. (2004). *Konstruiuvannia henderu v anhlomovnomu dyskursi* [Gender Construction in the English-Language Discourse]. Kharkiv: Konstanta Publ.
11. Nebbia, C. C. (2016). *Gender stereotypes in children's literature*. Retrieved from <https://scholarworks.uni.edu/cgi/view-content.cgi?article=1672&context=grp>
12. Paul, L. (2005). Feminism Revisited. In P. Hunt (Ed.), *Understanding children's literature: Key essays from the second edition of "The International Companion Encyclopaedia of Children's Literature"* (pp. 114–127). London / New York: Routledge.
13. Pavlishak, T. A. (2014). Hudozhestvennoe proizvedenie kak reprezentant kul'tury [Literary Text as a Representation of Culture]. *Vestnik TvGU*. Moscow: Moskovskij gorodskoj psihologo-pedagogicheskij universitet Publ. (in Russian)
14. Sherry, S (1996). *Gender in translation. Cultural identity and the politics of transmission*. London / New-York: Routledge.
15. Sinkevych, O. B. *Hender v identyfikatsiinykh praktykakh masovoi kultury* [Gender in Identification Practices of Popular Culture]. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/268618127.pdf> (in Ukrainian)
16. Trifonova, O. G. (2014). *Gendernyj aspekt pragmatiki perevoda hudozhestvennogo proizvedenija* [Gender Aspect of Pragmatics in a Literary Text Translation]. Retrieved from <https://www.alba-translating.ru/ru/ru/articles/literature/trifonova2013.html> (In Russian)
17. Woodhull, R., & Swanson, M. (2016). Look who's talking now: Representation of female characters in children's chapter books. *Senior Projects Spring*. Retrieved from https://digitalcommons.bard.edu/cgi/view-content.cgi?article=1054&context=senproj_s2016

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Ganna Tashchenko – PhD, Associate Professor at Mykola Lukash Translation Studies Department of V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: annatashenko@gmail.com; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9008-4935>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=uc3hgc0AAAAJ&hl=ru&citsig=AMstHGQtIY88j1XeKPoWv3L-u1tO6PRsfg>; RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Anna_Tashchenko